

Sygn. akt V CSK 512/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lipca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

Protokolant Piotr Malczewski

w sprawie z powództwa M. S.

przeciwko [...] Ubezpieczeń Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 23 lipca 2014 r.,

skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 17 maja 2013 r., sygn. akt V ACa [...],

uchyla zaskarżony wyrok w części zmieniającej wyrok Sądu Okręgowego w G. z dnia 13 grudnia 2012 r. (pkt 1), w części oddalającej apelację powódki (pkt 2) oraz rozstrzygającej o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt 3) i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Powódka M. S. domagała się od pozwanego [...] Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej w W. zapłaty kwoty 172 075 zł z ustawowymi odsetkami, na która składało się 32 000 zł odszkodowania za szkody w towarze i lokalu oraz 140 000 zł tytułem odszkodowania za nienależyte wykonanie umowy ubezpieczenia. Wyrokiem z dnia 13 grudnia 2012 r. Sąd Okręgowy w G. zasadził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 32 000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 19 marca 2010 r. i oddalił powództwo w pozostałej części. Sąd Apelacyjny w [...] rozpoznał sprawę na skutek apelacji obu stron i wyrokiem z dnia 17 maja 2013 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że oddalił powództwo także w części uwzględnionej przez Sąd pierwszej instancji, oddalił dalej idącą apelację pozwanego i w całości oddalił apelację powódki.

Sąd Apelacyjny ustalił, że powódka była najemcą lokalu użytkowego w budynku przy ul. K. [...] w Z., w którym prowadziła handel hurtowy i detaliczny odzieżą, galanterią skórzaną, wyposażeniem wnętrz i drobnym sprzętem AGD. W dniu 30 października 2009 r. przeprowadzony został coroczny przegląd stanu technicznego budynku, który uznano za dostateczny. Przegląd nie objął jednak instalacji wodnej, w tym pionów wodnych. W dniu 16 lutego 2010 r. lokal zajmowany przez powódkę został zalany w wyniku pęknięcia rury pionu wodnego w lokalu nr [...] w tym samym budynku. W wyniku zalania uszkodzeniu uległo wyposażenie lokalu i znajdujące się w nim towary handlowe - odzież, galanteria skórzana i sprzęt AGD o łącznej wartości 56.347,51 zł, które nie nadawały się do naprawy i utraciły wartość handlową. Lokal wymagał remontu, którego koszty wyniosły 19.035 zł.

Pozwanego ubezpieczyciela łączyła umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z zarządcą budynku z sumą ubezpieczenia 50 000 zł. Zarządca uznał swą odpowiedzialność za szkodę powódki, która zgłosiła ją niezwłocznie pozwanemu.

Sąd Okręgowy za bezzasadne uznał roszczenie powódki o zapłatę odszkodowania za szkody poniesione w lokalu, jako nie wykazane a ponadto

przekraczające sumę ubezpieczenia. Wykluczył też kontraktową podstawę odpowiedzialności pozwanego względem powódki z tytułu nienależytego wykonania umowy ubezpieczenia, wskazując, że stron nie łączyła umowa. Odpowiedzialność pozwanego Sąd wywiódł z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej sprawcy szkody, a za jej podstawę uznał art. 415 k.c. Jego zdaniem powódka nie wykazała zawinionego działania (zaniechania) pozwanego, szkody i związku przyczynowego między nimi.

Od wyroku Sądu Okręgowego apelację wniosły obie strony. Uwzględniając częściowo apelację pozwanej, Sąd Apelacyjny wskazał, że dla skuteczności powództwa powódka powinna była udowodnić, że zarządca nieruchomości ponosi względem niej odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną działaniem wody w jej lokalu użytkowym. W ocenie tego Sądu powódka nie wykazała, że zarządca budynku ponosi odpowiedzialność względem niej, mimo że w tym zakresie obciążał ją ciężar dowiedzenia przesłanki deliktowej odpowiedzialności odszkodowawczej - winy zarządcy.

Sąd Apelacyjny podkreślił także, że sam fakt wystąpienia awarii instalacji wodnej krótko po przejęciu przez nowego zarządcę zarządu budynkiem nie jest równoznaczne z niedochowaniem należytej staranności, w rozumieniu art. 355 § 2 k.c. Z opisu instalacji wynika, że jej stan był zły jeszcze przed przejęciem zarządzania obiektem przez ubezpieczonego, który podjął kroki w celu usunięcia nieprawidłowego stanu rzeczy. Powódka nie udowodniła, zdaniem Sądu, że nastąpiło to ze zwłoką, a przede wszystkim, że zarządca miał możliwość wcześniejszego remontu (wymiany) instalacji wodnej, niezależnie od planów Wspólnoty Mieszkaniowej, a zaniechał tego przed 16 lutego 2010 r. wbrew ciążącym na nim obowiązkom.

Sąd Apelacyjny nie podzielił ustaleń Sądu Okręgowego, że zarządca budynku uznał swą odpowiedzialność za szkodę i ponosi odpowiedzialność za nią. Stwierdził też, że fakt wpłacenia przez pozwanego powódce kwoty 18.000 zł tytułem odszkodowania nie oznaczała uznania właściwego i nie doprowadził do odwrócenia rozkładu ciężaru dowodzenia przesłanek roszczenia, stanowiąc co najwyżej niewłaściwe uznanie długu.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wniosła powódka, wyrok ten zaskarżając w części zmieniającej orzeczenie Sądu Okręgowego oraz oddalającej jej apelację. W skardze opartej na podstawie z art. 3983 § 1 pkt 1 k.p.c. zarzuciła błędną wykładnię art. 415 k.c. w zw. z art. 6 k.c. przy zastosowaniu art. 185 i 186 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. Dz.U. z 2014 r., poz. 518 ze zm., - „u.g.n.”); art. 355 § 2 k.c. w zw. z art. 355 § 1 k.c. w zw. z art. 186 u.g.n. oraz art. 15 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (jedn. tekst Dz.U. z 2013 r., poz. 950 ze zm., dalej „u.d.u.”) w zw. z art. 60 i 65 k.c. Na tej podstawie skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie na jej rzecz kwoty 168.622 zł wraz z odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty oraz orzeczenie o kosztach postępowania. Ewentualnie, na podstawie art. 39815 k.p.c. skarżąca wносиła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozważania zacząć należy od zarzutu błędnej wykładni art. 15 ustawy o działalności ubezpieczeniowej w zw. z art. 60 oraz 65 k.c. polegającej na przyjęciu, że wypłata odszkodowania przez ubezpieczyciela nie stanowi formy uznania właściwego długu. Zarzut ten skierowany jest przeciwko przyjętej przez Sąd Apelacyjny koncepcji, że powódkę obciąża dowód wystąpienia przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej zarządcy, a tym samym podstaw odpowiedzialności ubezpieczyciela. Powódka twierdzi natomiast, że art. 15 u.d.u., który precyzuje podstawy wypłaty odszkodowania lub świadczenia ubezpieczeniowego, uzasadnia ocenę, że wypłata odszkodowania nastąpić musiała w oparciu o przynajmniej jedną z podstaw ustawowych, w tym wypadku na podstawie uznania roszczenia uprawnionego z umowy ubezpieczenia w wyniku ustaleń dokonanych w postępowaniu tzw. likwidacyjnym, dotyczącym ustalenia stanu faktycznego zdarzenia, zasadności zgłoszonych roszczeń i wysokości świadczenia, przewidzianym w art. 16 u.d.u. Ze stanowiskiem tym należy się zgodzić. Wskazując w art. 15 u.d.u. jako jedną z podstaw obowiązku wypłaty odszkodowania ubezpieczeniowego uznanie swojej odpowiedzialności przez

ubezpieczyciela w oparciu o wyniki przeprowadzonego przez niego sformalizowanego, określonego ustawą postępowania likwidacyjnego, ustawodawca nadał tej czynności charakter uznania właściwego. W doktrynie wskazuje się, że uznanie właściwe przybiera formę umowy – jednak w wypadku odpowiedzialności ubezpieczyciela następuje modyfikacja. W razie ustalenia istnienia podstaw odpowiedzialności odszkodowawczej i przyznania na tej podstawie świadczenia dochodzi do uznania właściwego, które obejmuje dwa elementy – zasadę odpowiedzialności oraz uznaną przez ubezpieczyciela wysokość świadczenia. Uznanie pociąga za sobą ten skutek, że co do elementów uznanych wierzyciel nie musi już udowadniać podstaw odpowiedzialności ubezpieczyciela, lecz jedynie dokonane uznanie. Konsekwencją uznania właściwego jest więc zmiana rozkładu ciężaru dowodu. W realiach rozpatrywanej sprawy oznacza to, że powódka, której ubezpieczyciel wypłacił odszkodowanie, uznając odpowiedzialność za ubezpieczonego zarządcę nieruchomości w zakresie szkody spowodowanej zalaniem, może powołać się na uznanie podstaw odpowiedzialności, zaś pozwany ubezpieczyciel, chcąc się zwolnić od odpowiedzialności dowieść musi, że podstawy jego odpowiedzialności jednak nie istnieją. Powódka natomiast musi wykazać wielkość poniesionej szkody, gdyż wypłata odszkodowania przez pozwanego stanowiła uznanie roszczenia tylko w zakresie, w jakim roszczenie zostało zaspokojone. Odmienny od przyjętego przez Sąd Apelacyjny ciężar dowodu powoduje konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku w części zmieniającej wyrok Sądu Okręgowego. Pozostałe zarzuty kasacyjne tracą na znaczeniu, skoro na powódce nie spoczywał ciężar dowodu podstaw odpowiedzialności ubezpieczyciela za szkody wynikające z zalania lokalu handlowego powódki. Niewątpliwie jednak należyta, profesjonalna staranność zarządcy wymagała podjęcia przez niego, po objęciu zarządu, niezwłocznych działań w celu ustalenia stanu nieruchomości, w tym jej instalacji wodnej i zapobieżeniu awarii, czemu nie czyniły zadość powolne kroki, powodujące wielomiesięczny okres bez jakichkolwiek czynności.

Konieczne było także uchylenie zaskarżonego wyroku w części oddalającej apelację powódki, ponieważ Sąd Apelacyjny nie uzasadnił wcale przyczyn jej nieuwzględnienia.

Podstawa rozstrzygnięcia jest art. 39815 § 1 k.p.c.

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego wynika z treści art. 39821 w zw. z art. 391 § 1 i art. 108 § 2 k.p.c.

aw